

І.А. ЮР'ЄВА, канд.екон.наук, доц., НТУ «ХПІ»
Ю.В. ШЕВЧЕНКО, магістр НТУ «ХПІ»

ПОТРЕБА В ПОСИЛЕННІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В СФЕРІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ЄДИНИМ СОЦІАЛЬНИМ ВНЕСКОМ У ЗВ'ЯЗКУ З ОСТАННІМИ ЗМІНАМИ В ЗАКОНОДАВСТВІ

Розглянуто та проаналізовано останні зміни в законодавстві України у сфері нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, та розглянуто потребу в посиленні внутрішнього контролю з боку бухгалтерської служби, керівництва та суб'єкта підприємницької діяльності в цілому, за дотриманням основних правил з обліку розрахунків за ЄСВ у світлі останніх подій

Ключові слова: облік, аналіз, контроль, бухгалтерська служба, адміністрування, єдиний внесок, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, внутрішній контроль

Вступ. На сьогодні для України важливим аспектом розвитку виступає євроінтеграція, як реальний поступ у здійсненні реформ та модернізації, приведення умов для бізнесу і підприємництва до європейських стандартів. Для досягнення цієї мети актуальним є питання щодо реформування сучасної системи оподаткування. Це зумовлює підвищення уваги вітчизняних науковців до проблем оподаткування, вивчення можливості застосування в Україні форм оподаткування, що використовуються в розвинутих державах Євросоюзу, та механізмів їх адаптації до умов нашої країни. Україна вже почала діяти в напрямку реформування існуючої системи оподаткування. Зокрема, останні зміни, які відбулися в законодавстві стосовно нарахування та сплати єдиного соціального внеску, сприяють спрощенню платіжної та звітної дисципліни платників страхових внесків, та зменшують кількість перевірок. Але, водночас, у зв'язку з цим, щоб запобігти фінансовим порушенням та можливим наслідкам, при переході на нову систему у бухгалтерській службі підприємства, та для підприємства в цілому, виникає потреба у запровадженні жорсткого та ефективного контролю за обліком ЄСВ. Посилення контролю запобігатиме виникненню помилок у сфері обліку ЄСВ, і саме тому освітлення даного питання являється актуальним на даний момент.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Дослідженням проблем

посилення внутрішнього контролю за нарахуванням, сплатою та поданням звітності за ЄСВ згідно з новими вимогами законодавства поки що не присвячувалися наукові праці, оскільки суттєві зміни в нормативно-правовій базі відбулася досить недавно. Але загалом запровадженню єдиного соціального внеску, його нарахуванню, сплаті та контролю за даними операціями було присвячено низку праць, таких науковців як: Н. Захарук, І.В. Саух, К.С. Жадько, О.С. Ткаченко, М.М. Сітенко, які в своїх праці описували основні положення та концепцію контролю за нарахуванням та сплатою єдиного соціального внеску, А.Т. Сафарова, Л.П. Шевчук, Т.В. Мокієнко, які описували основні особливості обліку та організацію розрахунків за єдиним соціальним внеском, А.М. Кадацька, О.І. Проценко, Л. Ушакова, В. Циганенко, С.М. Івашина, А.П. Зубченко, які розглядали проблеми та наслідки запровадження єдиного соціального внеску в Україні та інші.

Мета дослідження. Метою дослідження виступає аналіз змін, які відбулися у сфері нарахування, сплати та подання звітності за ЄСВ, та вивчення потреби в посиленні внутрішнього контролю в сфері обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском у зв'язку з останніми змінами.

Постановка проблеми. В Україні останнім часом постійно вносяться зміни до законодавчої та нормативної бази, які дуже часто є суперечливими та недосконалими. Важливою та головною зміною у нормативній базі стала зміна в адмініструванні єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Раніше функції здійснення контролю порядку та правильності нарахування, своєчасності сплати внеску страхувальника виконував Пенсійний фонд України, а відповідно до змін, які були внесені від 22.07.2013 р. Положенням №12-1 «Про затвердження Змін до Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», з 1 жовтня 2013 року процедуру адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування розпочне новостворене Міністерство доходів і зборів України. Відтепер, саме Міністерство доходів і зборів України прийматиме та оброблятиме звіти про суми нарахованого єдиного внеску, і саме на його адресу та рахунки потрібно надавати звіти та сплачувати ЄСВ. У зв'язку з цим, очевидно, що відбулися зміни і в бланках звіту. Із зрозумілих причин, в бланках маємо заміщення Пенсійного фонду на Міністерство доходів і зборів, також до бланків додані нові розділи, у зв'язку з введенням нових правил нарахування ЄСВ на суми допомоги по вагітності та пологах.

Зараз триває процес вивчення та адаптації до нового законодавства та форм звітності. Але, на мою думку, все одно, у зв'язку з різким переходом на нову систему, перераховані вище зміни у сфері нарахування та сплати ЄСВ призведуть до збільшення помилок у заповненні та поданні звітів, що потягне за собою

фінансові санкції нараховані на адресу установи-платника ЄСВ.

Матеріали та результати досліджень. Для початку, щоб з'ясувати причини посилення контролю в сфері обліку розрахунків за ЄСВ, розглянемо та проведемо аналіз останніх змін в законодавстві, які і спричиняють таку необхідність.

Відповідно до Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010 р., єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

З 1 липня 2013 року набрав чинності Закон №231-VII, яким урегульовано питання щодо зарахування до страхового стажу часу перебування осіб у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами. Отож, починаючи з липня 2013 р. підприємства, установи, організації, фізичні особи, які використовують найману працю та виплачують допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, **нараховують єдиний внесок**. Пенсійний фонд затвердив зміни в форми звітності з ЄСВ для роботодавців (додаток 4) та підприємців (додаток 5), оновив Порядок заповнення звітів та Інструкцію про порядок нарахування та сплати ЄСВ

Нарахування єдиного внеску за осіб, які перебувають у декретній відпустці та отримують допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами (далі - декретні), **здійснюється за кожний місяць окремо** таким чином:

1) визначається середньоденний розмір декретних шляхом ділення нарахованої суми такої допомоги на кількість днів, за які вона нарахована;

2) визначається сума декретних, що припадає на кожен місяць окремо, шляхом множення середньоденного розміру такої допомоги на кількість календарних днів кожного місяця, за які вона нарахована;

3) визначається сума єдиного внеску для роботодавця шляхом множення розрахованої суми декретних за кожен місяць окремо на розмір ЄСВ, встановлений законом для зазначеної категорії платників (33,2%, 8,41%, 5,3%, 5,5%):

- особи, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами і отримують допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, на загальних підставах (код категорії застрахованих осіб - 41) - 33,2 % (утримання - 2%);

- працюючі особи - інваліди, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами і отримують допомогу (код категорії застрахованих осіб - 42), - 8,41% (утримання - 3,6%);

- особи, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами і

отримують допомогу, які працюють на підприємствах та в організаціях всеукраїнських громадських організацій інвалідів, зокрема товариствах УТОГ та УТОС (код категорії застрахованих осіб - 43) - 5,3% (утримання - 2%);

- працюючі інваліди, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами і отримують допомогу, які працюють на підприємстві або в організації громадських організацій інвалідів, в яких кількість інвалідів становить понад 50% - 5,5% (утримання - 2%).

4) визначається сума ЄСВ для декретчиці, шляхом множення розрахованої суми декретних за кожен місяць окремо на розмір єдиного внеску (2%).

Щодо термінів сплати ЄСВ, то вони залишилися незмінними.

Також, з 1-го жовтня 2013 року звіти та оплата по єдиному соціальному внеску подаються до органів Міністерства доходів і зборів. До Міністерства доходів і зборів подаються і коригуючи звіти по єдиному соціальному внеску. Єдиний соціальний внесок, як відомо, був введений з 2011 року, відповідно, коригуючи звіти за 2011-2012 роки треба теж подавати до Міністерства доходів і зборів.

За Пенсійним фондом залишається річна персоніфікація – котра подавалась до 2010 року включно, та щомісячна персоніфікація за 2010 рік. Отже, якщо потрібно коригувати, виправляти або подавати дані за період до 2010 року включно – це робиться в Пенсійному фонді.

Також за Пенсійним фондом залишиться «реєстр застрахованих осіб», тобто ведеться облік заробітної плати по кожному працівнику, і потім ці дані використовують для обчислення пенсії і пенсійного-трудового стажу.

Відтепер, суми нарахованого єдиного внеску підлягають сплаті на рахунки органів Міністерства доходів та зборів, відкриті в Головних управліннях Державної казначейської служби України.

Таким чином, враховуючи вищезазначене Міністерству доходів і зборів треба буде вжити низку заходів, щоб обійти підводні камені при виконанні додаткової для себе функції - адміністрування єдиного соціального внеску. Адже, для ефективного проведення податкових перевірок та інформаційної підтримки бізнесу (видача довідок, іншої інформації) міністерству слід синхронізувати всі раніше накопичені соціальними фондами дані про сплату єдиного соціального внеску. Це складний процес, що вимагає часу і грамотної технічної підтримки. Тому, Україні слід враховувати досвід централізованого адміністрування ЄСВ в інших країнах (як позитивний, так і негативний) і робити відповідні висновки.

Також, важливе значення набуває якість взаємодії між Міністерством доходів і зборів та Пенсійним фондом, адже функції ведення реєстру та персоніфікації страхувальників, нарахування виплат залишаються за Пенсійним фондом.

Адміністрування ЄСВ Міндоходів негативно сприйме «тіньовий» бізнес, оскільки більш серйозні важелі впливу податківців, ніж Пенсійного фонду, на підприємства можуть сприяти посиленню боротьби з нелегальним сектором економіки, який не здійснює належних відрахувань до фондів соціального страхування.

Тим самим, передача функції адміністрування ЄСВ у Міндоходів дозволить спростити звітність і зменшити кількість перевірок бізнесу. Адже на підприємства, як очікується, буде приходити лише один контролер, який перевірятиме як сплату податків, так і сплату ЄСВ.

Розглянувши та проаналізувавши останні зміни в законодавстві в сфері обліку ЄСВ, вважаю за доцільним посилити контроль бухгалтерської служби, та підприємства в цілому за нарахуванням, формуванням звітів з ЄСВ та їх сплатою до Міністерства доходів і зборів.

Основними завданнями контролю стане контроль за додержанням законодавства про збір та ведення обліку Єдиного внеску, правильність його нарахування, обчислення, повнота, своєчасність його сплати. Також контроль за правильністю оформлення нових звітів, контроль за відповідністю нових форм звітів, формам, які генеруються за допомогою комп'ютерних програм, та правильністю адресування суми ЄСВ на нові рахунки органів Міністерства доходів та зборів, відкриті в Головних управліннях Державної казначейської служби України.

В сучасних умовах без належного контролю неможливо забезпечити раціональне використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Тому заходи з посилення контролю стануть умовою для ефективної та безперервної діяльності суб'єкта господарювання. Виконання функцій контролю, безумовно, повинно стати обов'язковим для бухгалтерів, керівництва та установи в цілому.

Висновок. Чинна система загальнодержавного соціального страхування на сьогодні характеризується громіздкістю законодавчих актів, зміною ставок відрахувань у державні фонди соціального страхування, частою зміною форм звітних документів та порядку їх заповнення. З одного боку, від існуючого порядку стягнення зборів значним чином залежать витрати часу бухгалтерської служби. З іншого боку, рівень оподаткування зборами впливає на зайнятість, обсяги тіньових розрахунків з оплати праці, її фактичний рівень.

Розглянувши та проаналізувавши в статті останні зміни внесені в законодавстві України, дійшли висновку, що вони дозволять зекономити час бухгалтерів на подачу звітності та зменшити кількість контролерів, що сприятиме економічному зростанню вітчизняного бізнесу, та, як наслідок – підвищенню добробуту громадян. Але, зменшення кількості контролерів не сприяє зменшенню

помилки при нарахуванні, сплаті та складанні звітів за ЄСВ. Цьому може посприяти тільки посилення внутрішнього контролю на підприємстві з боку бухгалтерської служби та керівництва, що дозволить суб'єкту підприємницької діяльності досягти певних економічних результатів в своїй діяльності.

Список літератури: 1. *Жадько К. С.* Основні положення обліку і контролю єдиного соціального внеску (ЄСВ)/*К. С. Жадько, Ткаченко О. С.* // Все про бухгалтерський облік. - 2012. - №1. - С. 164-167. 2. *Саух І.В.* Внутрішній контроль затрат на оплату праці: організаційний підхід/*І.В. Саух* // Вісник ЖДТУ/ Економічні науки.–2011.– № 3(57)3. *М.М. Сітенко.* Напрямки нормативно-правового та інформаційного забезпечення обліку і контролю за пенсійними розрахунками/*М. М. Сітенко* // Економіка. Фінанси. Право : Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – 01/2012. – №1/2. – С. 44-47. 4. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» / Закон України від 08.07.2010 № 2464-УІ. 5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо призначення та індексації пенсії»/Закон України від 14.05.2013 № 231-VII. 6. Постанова «Про затвердження Змін до Порядку формування та подання страховальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»/Постанова від 22.07.2013 № 12-1.

Надійшла до редколегії 23.10.2013

УДК 331.212.24

Потреба в посиленні внутрішнього контролю в сфері обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском у зв'язку з останніми змінами в законодавстві/І.А.Юр'єва, Ю.В. Шевченко// Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХПІ». – 2013. - № 66 (1039) - С. 138-143. **Бібліогр.:** 6 назв.

Рассмотрены и проанализированы последние изменения в законодательстве Украины в сфере начисления и уплаты единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование, и рассмотрена потребность в усилении внутреннего контроля со стороны бухгалтерской службы, руководства и субъекта предпринимательской деятельности в целом, за соблюдением основных правил учета расчетов по ЕСВ в свете последних событий

Ключевые слова: учет, анализ, контроль, бухгалтерская служба, администрирование, единый взнос, общеобязательное государственное социальное страхование, внутренний контроль

Reviewed and analyzed the recent changes in the legislation of Ukraine in the sphere of calculation and payment of a single fee for obligatory state social insurance, and discussed the need to strengthen the internal control of the accounting department, management and business entity as a whole, compliance with the basic rules of accounting settlement of SSFs light of recent events.

Keywords: accounting, analysis, monitoring, accounting service, administration, single fee, obligatory state social insurance, internal control